

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government

UDHËZIMI ADMINISTRATIV QRK NR. 05/2013 PËR PARANDALIMIN DHE NDALIMIN E FORMAVE TË RREZIKSHME TË PUNËS SË FËMIJËVE NË KOSOVË¹

ADMINISTRATIVE INSTRUCTION GRK NO. 05/2013 TO PREVENT AND PROHIBIT HAZARDOUS CHILD LABOUR IN KOSOVO²

ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO VRK BR. 05/2013 ZA SPREČAVANJE I ZABRANU OPASNIH OBLIKA DEČIJEG RADA NA KOSOVU³

---

¹ Udhëzim Administrativ QRK nr. 05/2013 për parandalimin dhe ndalimin e formave të rrezikshme të punës së fëmijëve në Kosovë, është miratuar në mbledhjen e 137 të Qeverisë së Republikës së Kosovës me vendimin nr. 02/137 me datë 03.07.2013

² Administrative Instruction GRK no. 05/2013 to prevent and prohibit hazardous child labour in Kosovo, was approved on 137 meeting of the government of the Republic of Kosovo with the decision no. 02/137 date 03.07.2013

³ Administrativno Uputstvo VRK br. 05/2013 za sprečavanje i zabranu opasnih oblika dečijeg rada na Kosovu, osvojen je na 137 sednice Vlade Republike Kosova, odluku br. 02/137, datum 03.07.2013

<p>Qeveria e Republikës së Kosovës,</p> <p>Në mbështetje të nenit 93 paragrafi 4 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, Duke pasur parasysh nenin 98 të Ligjit të Punës nr. 03/L-212 (Gazeta Zyrtare nr. 90/01.12.2010), si dhe nenin 38, paragrafin 6 të Rregullores nr. 09/2011 për Punën e Qeverisë;</p> <p>Miratton:</p> <p style="text-align: center;">UDHËZIM ADMINISTRATIV QRK NR. 05/2013 PËR PARANDALIMIN DHE NDALIMIN E FORMAVE RREZIKSHME TË PUNËS SË FËMIJËVE NË KOSOVË</p> <p style="text-align: center;">Neni 1 Qëllimi</p> <p>Ky Udhëzim Administrativ ka për qëllim përcaktimin, parandalimin dhe ndalimin e formave të rrezikshme të punës së fëmijëve në Republikën e Kosovës.</p> <p style="text-align: center;">Neni 2 Përkufizimet</p> <p>1. Në kuptim të këtij Udhëzimi Administrativ, shprehjet në vijim kanë këtë domethënie:</p> <p>1.1. “Fëmijë” - është çdo person deri në</p>	<p>Government of the Republic of Kosovo,</p> <p>Pursuant to Article 93 paragraph 4 of the Constitution of the Republic of Kosovo, With a reference to the Article 98 Labor Law no. 03/L-212 (Official Gazette no. 90 / 01 12.2010), and Article 38, paragraph 6 of the Regulation no. 09/2011 on the Work of the Government;</p> <p>Approves:</p> <p style="text-align: center;">ADMINISTRATIVE INSTRUCTION GRK NO. 05/2013 TO PREVENT AND PROHIBIT HAZARDOUS CHILD LABOUR IN KOSOVO</p> <p style="text-align: center;">Article 1 Purpose</p> <p>This Administrative Instruction is aimed at defining, preventing and prohibiting hazardous child labor in the Republic of Kosovo.</p> <p style="text-align: center;">Article 2 Definitions</p> <p>1. For the purposes of this Administrative Instruction, the following expressions have the following meanings:</p> <p>1.1. "Child"- shall mean any person</p>	<p>Vlada Republike Kosova,</p> <p>Na osnovu člana 93 stav 4 Ustava Republike Kosovo, Imajući u vidu član 98 Zakon o Radu br. 03/Z -212 (Službeni list br.90/01.12.2010), i člana 38 , stav 6 Poslovnika br. 09/2011 o radu Vlade;</p> <p>Usvaja:</p> <p style="text-align: center;">ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO VRK BR. 05/2013 ZA SPREČAVANJE I ZABRANU OPASNIH OBLIKA DEČIJEG RADA NA KOSOVU</p> <p style="text-align: center;">Član 1 Cilj</p> <p>Cilj ovog Administrativnog Uputstva je određivanje , sprečavanje i zabrana opasnih oblika dečijeg rada u Republici Kosova.</p> <p style="text-align: center;">Član 2 Definicije</p> <p>1. U smislu ovog Administrativnog Uputstva, izrazi u nastavku imaju sledeća značenja:</p> <p>1.1. “Dete” – Je svako lice</p>
--	---	--

<p>moshën 18 vjeçare;</p> <p>1.2. “Puna e ndaluar për fëmijë” - është puna apo aktiviteti, i cili dëmton sigurinë, shëndetin, moralin dhe zhvillimin psikofizik të fëmijës, si rezultat i mungesës së përvojës dhe njohurive për kryerjen e punëve dhe detyrave të punës;</p> <p>1.3. “Puna e lejuar për fëmijë” - është pjesëmarrja e fëmijëve në aktivitete ekonomike që nuk janë të dëmshme për zhvillimin dhe shëndetin e fëmijësve, posaçërisht nuk i pengojnë ata që të vijnë shkollimin dhe shfrytëzimin e kohës së lirë. E lejuar është edhe puna e cila është pjesë e praktikës profesionale dhe nën mbikëqyrjen përkatëse, pasi të jenë evidentuar dhe eliminuar të gjitha rreziqet.</p> <p>1.4. “Format e Rrezikshme të Punës së Fëmijëve (FRrPF)” - janë punë që mund të rezultojnë me vdekje, lëndime (shpeshherë permanente) apo sëmundje (shpeshherë permanente) të fëmijëve, si pasojë e mospërshtatjes së natyrës së punës me moshën dhe zhvillimin psikofizik të fëmijës dhe sigurisë së pamjaftueshme në vendin e punës;</p> <p>1.5. “Monitorimi i Punës së Fëmijëve (MPF)” – është proces i: identifikimit, vlerësimit, tërheqjes dhe mbrojtjes së fëmijëve nga format e rrezikshme të punës; dokumentimit të vazhdueshëm të</p>	<p>under 18 years of age;</p> <p>1.2. “Prohibited work”- is work or activity that affects safety, health, morals and psycho-physical development of the child, as a result of lack of experience and knowledge to perform tasks and duties;</p> <p>1.3. “Permissible work” - participation of children in economic activities not harmful to children's health and development, and particularly do not prevent them to attend school and use their leisure time. Permissible work is also the work which is part of the professional practice under appropriate supervision, after all potential risks are identified and eliminated.</p> <p>1.4. “Hazardous Child Labour (HCL)” - work which is likely to result in children being killed, injured (often permanently) or made ill (often permanently) as a consequence of poor workplace, safety and health standards and working conditions and arrangements.</p> <p>1.5. “Child Labour Monitoring (CLM)” - is a process of: identification, assessment, withdrawal and protection of children from hazardous child labour; continuous documentation of trends and extent of</p>	<p>mlade od 18 godina;</p> <p>1.2. “Zabranjeni rad za decu” – je posao ili aktivnost, koja ugrozava sigurnost, zdravlje, moral i psihofizički razvoj deteta, kao rezultat nedostatka, iskustva i znanja za izvršavanje poslova i poslovnih zadataka,</p> <p>1.3. “Dozvoljeni rad za decu” – je uključivanje dece u ekonomskim aktivnostima koje nisu štetne za zdravlje i razvoj dece, posebno ih ne ometajući da pohađaju obrazovanje i koriste slobodno vreme. Dozvoljen je i rad koji je deo profesionalne prakse i pod odgovarajućim nadzorom, nakon što su identifikovane i eliminisane sve opasnosti.</p> <p>1.4. “Opasni oblici dečijeg rada (OODR)” – su poslovi koji mogu dovesti do smrti, povrede dece (često trajnih) ili bolesti dece (često trajnih), kao posledica ne prilagođavanja prirode posla uzrastu i psihofizičkom razvoju deteta i nedovoljne sigurnosti na radnom mestu;</p> <p>1.5. “Monitorisanje Dečjeg rada (MDR)” – je proces: identifikacije, procene, povlačenja i zaštite dece od opasnih oblika rada; kontinuiranog dokumentiranja trendova i prositiranja</p>
--	--	--

<p>trendeve dhe shtrirjes së punës së rrezikshme të fëmijëve; vlerësimin të vazhdueshëm të efektivitetit të politikave dhe masave ekzistuese për tërheqjen e fëmijëve nga format e rrezikshme të punës si dhe rekomandimet të masave të nevojshme për zhvillim/avansim të vazhdueshëm të politikave në nivele të ndryshme të qeverisjes bazuar në të dhëna faktike;</p> <p>1.6. “Organi i Kujdestarisë” - është organ komunal administrativ kompetent për çështje sociale në kuadër të Qendrave për Punë Sociale (QPS). Përbëhet nga një grup i ekspertëve me përvojë profesionale në fushën e veçantë të përgjegjësisë dhe prioritet ka mirëqenien dhe interesin më të mirë të fëmijës. Organi i Kujdestarisë pjesëmarrës në procedurë është i autorizuar të bëjë propozime për mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të fëmijëve, të paraqesë fakte të cilat nuk janë përfshirë, të propozojë administrimin e provave të domosdoshme, të ushtrojë mjetet juridike dhe të ndërmarrë veprime të tjera gjyqësore;</p> <p>1.7. “Komiteti i Kosovës mbi Parandalimin dhe Eliminimin e Punës së Fëmijëve (KKPEPF)” - është trup koordinues dhe monitorues i politikave dhe programeve për parandalimin dhe eliminimin e punës së fëmijëve, i themeluar me Vendimin nr. 5/166 të</p>	<p>hazardous child labour; ongoing fact-based evaluation of the effectiveness of existing responses for withdrawal of children from hazardous child labour, including recommendations for the necessary measures for further development of policies at different levels of governance;</p> <p>1.6 "Custodian"- is the administrative municipal body responsible for social issues within the Centres for Social Work (CSW). Consists of a group of experts with professional experience in the specific area of responsibility and priority is the welfare and best interest of the child. Custodian participant in the proceeding is authorized to make proposals for protecting the rights and interests of children, to present facts which are not included, to propose rules of evidence necessary to exercise remedies and other judicial actions;</p> <p>1.7. “Kosovo Committee for Prevention and Elimination of Child Labour (KCPEPCL)” - is a coordinating and monitoring body of policies and programs for prevention and elimination of child labor, established by Decision no. 5/166 of the Prime Minister, dated 13 December</p>	<p>opasnog rada za decu; trajne procene efikacnosti politike i postojećih mere za povlačenje dece iz opasnih oblika rada kao i preporuke za neophodne mere za kontinuirani razvoj / napredakak politika na različitim nivoima vlasti na osnovu činjeničnih podataka;</p> <p>1.6. “Organ starateljstva” – je administrativno opštinsko telo nadležno za socijalna pitanja u okviru Centara za Socijalni Rad (CSR). Sastoji se od grupe stručnjaka sa profesionalnim iskustvom u određenm polju odgovornosti , i ima za pervenstvo zaštitu najboljeg interesa deteta. Organ starateljstva učesnik u postupku je ovlasćen da daje predloge za zaštitu prava i interesa dece , da iznosi činjenice koje nisu obuhvaćene, da predlozi upravljajne neophodnim dokazima ,da upotrebi prani lek i druge sudske radnje</p> <p>1.7. “Kosovski Komitet za Prevenciju i Eliminisanje Dečjeg Rada. (KKPEDR)” - je koordinaciono telo koji nadgleda politike i programe za sprečavanje i eliminisanje dečjeg rada, ustanovljen Odlukom br. 5/ 166 Premijera Vlade Kosova, dat. 13.</p>
--	--	---

<p>Kryeministrit të Kosovës, datë 13.12. 2005;</p> <p>1.8. “Komitetet Lokale të Veprimit për Monitorimin e Punës së Fëmijëve (KLV)” – janë struktura komunale të vendosura me vendim të kryetarëve të komunave dhe kanë mandat për të zbatuar politikat dhe prioritetet programore për mbrojtjen e fëmijëve nga format më të këqija të punës, përmes sistemit të monitorimit të punës së fëmijëve;</p> <p>1.9. “Identifikimi i fëmijëve në punë të rrezikshme” – është proces i identifikimit dhe evidentimit të fëmijëve në punë të rrezikshme nga institucionet e caktuara që kanë mandat t’i identifikojnë nën strukturën e Monitorimit të Punës së Fëmijëve.</p> <p style="text-align: center;">Neni 3 Fushëveprimi</p> <p>Ky Udhëzim Administrativ përcakton format e rrezikshme të punës së fëmijëve në sektorin formal dhe joformal si dhe mekanizmat përgjegjës që janë të obliguar për mbikëqyrje dhe intervenimin efektiv për parandalimin dhe ndalimin e formave të rrezikshme të punës për të gjithë fëmijët.</p> <p style="text-align: center;">Neni 4 Ndalimi i formave të rrezikshme të punës së fëmijëve</p> <p>Ndalohen rreptësisht për fëmijë të gjitha</p>	<p>2005;</p> <p>1.8. “Local Action Committees on Child Labour Monitoring (LAC)” - are municipal structures established through Decisions of Mayors with a mandate to implement policies and program priorities for protection of children from the worst forms of labor, through child labor monitoring system;</p> <p>1.9. "Identification of children in hazardous work" - is a process of identification and registration of children involved in hazardous child labour by the institutions mandated for identification under the Child Labour Monitoring Structure.</p> <p style="text-align: center;">Article 3 Scope</p> <p>This Administrative Direction lists hazardous child labour in the formal and informal sector and defines accountability mechanisms responsible for oversight and effective intervention for prevention and prohibition of hazardous child labour.</p> <p style="text-align: center;">Article 4 Prohibition of hazardous child labor</p> <p>All forms of hazardous child labor included in</p>	<p>decembar 2005;</p> <p>1.8. “Lokalni Akcioni Komiteti za Monitorisanje Dečijeg Rada (LAK)” - su opštinske strukture postavljene odlukom Opštinskih gradonačelnika mandatirane za sprovođenje politika i prioritarnih programa za zaštitu dece od najgorih oblika rada, kroz sistem monitoringa decijeg rada;</p> <p>1.9. "Identifikacija dece u opasnom radu" – je proces identifikacije i evidencije dece u opasnom radu od strane odredjenih institucija koje imaju mandat da identifikuju u okviru struktura Monitorisanja Dečijeg Rada.</p> <p style="text-align: center;">Član 3 Delokrug</p> <p>Ovo Administrativno Uputstvo određuje opasne oblike dečijeg rada u formalnom i ne formalnom sektoru, kao i odgovorne mehanizme za nadgledanje i efikasnu intervenciju za sprecavanje i zabranu opasnih oblika rada za svu decu.</p> <p style="text-align: center;">Član 4 Zabrana opasnih oblika dečijeg rada</p>
---	--	---

<p>format e rrezikshme të punës, të listuara në listën që do të jetë aneks i këtij Udhëzimi Administrativ.</p> <p style="text-align: center;">Neni 5 Përjashtimet</p> <p>Çdo punë e fëmijës, e paguar apo e papaguar, punë vullnetare, formë e masave alternative ndaj të miturve në konflikt me ligjin, punë si pjesë e praktikës profesionale apo çfarëdo lloj angazhimi tjetër ekonomik i fëmijës, mund të lejohet vetëm në bazë të lejes së prindit, kujdestarit apo të organit të kujdestarisë, nën mbikëqyrjen përkatëse dhe pas një vlerësimi të dokumentuar të rreziqeve dhe masave për menagjimin e rreziqeve të cilave mund t'u ekspozohet fëmija.</p> <p style="text-align: center;">Neni 6 Zbatimi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obligohen të gjitha institucionet qeveritare, qendrore dhe lokale, të ndërmarrin të gjitha masat e nevojshme për zbatimin e dispozitave të këtij UA sipas mandatit që kanë; 2. Masat për zbatimin e këtij Udhëzimi Administrativ i referohen parandalimit, ndalimit dhe monitorimit të rasteve sipas mandatit që kanë; 3. Obligohen autoritetet komunale që t'i përcaktojnë procedurat standarde të veprimit për MPF-në në FRrPF-ë; 	<p>the list, annexed to this Administrative Instruction are strictly prohibited for all children.</p> <p style="text-align: center;">Article 5 Exceptions</p> <p>Each child's work, paid or unpaid, volunteer work, a form of alternative measure for juveniles in conflict with the law, work as part of professional practice or any other economic engagement of the child may be allowed only with the permission of parent, guardian or custodian body, only under appropriate supervision and after a documented risk assessment and management planned by the supervisor.</p> <p style="text-align: center;">Article 6 Implementation</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Government institutions, central and local, are obliged to take all necessary measures to implement provisions of this AI according to their mandate; 2. Measures for the implementation of this AI refer to the prevention, prohibition and monitoring of child labour cases according to the mandate of each institution; 3. The municipal authorities are obliged to establish standard operating procedures for Child Labour Monitoring; 	<p>Strogo se zabranjuju za decu svi oblici opasnog dečijeg rada navedeni na listi koja ce biti aneks ovog Uputstva.</p> <p style="text-align: center;">Član 5 Izuzeci</p> <p>Svaki rad deteta, plaćen ili neplaćen, dobrovoljan rad, alternativni oblik mera za maloletnike u sukobu sa zakonom, rad kao deo stručne prakse ili bilo kog drugog ekonomskog angažovanja deteta, može se dozvoliti samona osnovu dozvole roditelja, staratelja ili organa starateljstva, pod odgovarajućim nadzorom, i nakon dokumentovane procene opasnosti i mera menadjiranja opasnosti kojima može biti izložeo dete.</p> <p style="text-align: center;">Član 6 Sprovođenje</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obavezuju se sve vladine Institucije, centralne i lokalne, da preduzmu sve neophodne mere za sprovođenje odredaba ovog AU. prema datom mandatu; 2. Mere za sprovođenje ovog Administrativno Uputstvo upućuju na: sprečavanje, zabranu i monitorisanje slucajeva prema datom mandatu 3. Obavezuju se Opštinske Vlasti da odrede standardne operative procedure za MDR-da u OODR;
---	--	--

<p>4. Çdo rast i fëmijës i identifikuar në FRrPF-ë duhet t'i paraqitet QPS-së.</p> <p style="text-align: center;">Neni 7 Sanksionet</p> <p>1. Për shkeljen e dispozitave të përcaktuara sipas këtij Udhëzimi Administrativ, institucionet përgjegjëse për zbatim aplikojnë masat sanksionuese të parapara me legjislacionin në fuqi;</p> <p>2. Ndaj të gjithë atyre personave që i detyrojnë, shtyjnë, ndihmojnë apo lejojnë fëmijët që të kryejnë punë të ndaluara sipas nenit 4 të këtij Udhëzimi Administrativ, pas vlerësimit të rastit, Organi i Kujdestarisë do të inicioj procedurë për kundërvajtje ose kallëzim penal.</p>	<p>4. Each child's case identified in HCL should be referred to the Center for Social Work.</p> <p style="text-align: center;">Article 7 Sanctions</p> <p>1. For violation of the provisions set out in this Procedure, the institutions responsible for implementing measures are obliged to apply sanctions provided for by the legislation in force;</p> <p>2. To all those persons who force, push, facilitate or allow children to perform work prohibited under Article 4 of this Administrative Instruction, after evaluation of the case, the Custodian shall initiate misdemeanor proceedings or criminal charges.</p>	<p>4. Svaki identifikovan Slučaj OODR se mora dostaviti CSR.</p> <p style="text-align: center;">Član 7 Sankcije</p> <p>1. Za kršenje odredbi određene ovim Administrativnom Uputsvom, odgovorne institucije za sprovođenje primenjuju sankcije mere predviđene zakonima na snazi;</p> <p>2. Za sve one osobe koje primoravaju, prisiljavaju, ili dozvole deci da se bave zabranjenim radom prema članu 4 ovog Administrativnog Uputstva, Organ Starateljstva nakon procene slučaja, pokrenuće prekršajni postupak, ili krivičnu prijavu.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 8 Mekanizmat për mbikëqyrje të zbatimit</p> <p>1. Mekanizmat e mbikëqyrjes së zbatimit në nivelin qendror:</p> <p>1.1. Çdo institucion i mandatuar për zbatim të këtij Udhëzimi Administrativ është i obliguar që të raportojë tek KKPEPF-ja për masat e ndërmarra për zbatim;</p> <p>1.2. Kryesuesi i KKPEPF-së është i obliguar që në bazë vjetore t'i raportojë Qeverisë mbi</p>	<p style="text-align: center;">Article 8 Implementation monitoring mechanism</p> <p>1. Implementation monitoring mechanisms at the central level:</p> <p>1.1. Each institution mandated to implement this AI is obliged to report to the KCPECL on the measures undertaken for implementation of the Administrative Direction;</p> <p>1.2 The Chairperson of the KCPECL is required to annually report to the</p>	<p style="text-align: center;">Član 8 Mehanizmi za nadzor sprovođenja</p> <p>1. Mehanizmi nadzora sprovođenja na centralnom nivou:</p> <p>1.1. Svaka institucija mandatirana za sprovođenje ovog Administrativno Uputstvo je dužna da izvestava KKPEDR o preduzetim merama sprovođenja;</p> <p>1.2. Predsedavajući KKPEDR je dužan da jednom godišnje izvesti Vladu o</p>

<p>zbatimin e këtij Udhëzimi Administrativ.</p> <p>2. Mekanizmat e mbikëqyrjes së zbatimit në nivelin lokal:</p> <p>2.1. Çdo institucion përgjegjës për zbatimin e këtij Udhëzimi Administrativ në nivelin lokal obligohet që të raportojë për masat e zbatuara tek KLV-ja për Monitorimin e Punës së Fëmijëve;</p> <p>2.2. Kryesuesi i KLV-së është i obliguar që në bazë vjetore t'i raportojë kryetarit të komunës mbi zbatimin e këtij Udhëzimi Administrativ në komunën përkatëse.</p> <p style="text-align: center;">Neni 9 Rishikimi i Listës së Formave të Rrezikshme të punës së Fëmijëve</p> <p>1. Plotësimi dhe ndryshimi i Listës së formave të rrezikshme të punës së fëmijëve, e dhënë si Aneks i këtij Udhëzimi Administrativ, inicohet nga KKPEPF-së;</p> <p>1.1. Plotësimi dhe ndryshimi i listës së aktiviteteve dhe sektorëve të rrezikshëm të punës së fëmijëve duhet të bëhet në bazë vjetore;</p> <p>1.2. Plotësimi dhe ndryshimi i listës së formave të rrezikshme të punës së fëmijëve do të bëhet nga organet përkatëse, përfshirë përfaqësuesit e Ministrisë së</p>	<p>Government on the implementation of this Administrative Direction.</p> <p>2. Implementation oversight mechanisms at the local level:</p> <p>2.1. Each institution responsible for implementation of this Administrative Direction at local level is required to report on the measures implemented to the LAC on CLM;</p> <p>2.2. Chairperson of the LAC is required to annually report to the Mayor of Municipality on implementation of this Administrative Direction in the respective municipality.</p> <p style="text-align: center;">Article 9 Review of the Hazardous Child Labour List</p> <p>1. Revision and amendment of the HCL List, annexed to this Administrative Direction , shall be initiated by the KCPECL;</p> <p>1.1. Revision and amendment of the HCL List shall be conducted on annual basis;</p> <p>1.2. Revision and amendment of the HCL shall be made by respective bodies, comprised of representatives of Ministry of Labour and Social Welfare, other line</p>	<p>sprovođenju ovog Uputstvo.</p> <p>2. Mehanizmi nadzora sprovođenja na lokalnom nivou:</p> <p>2.1. Svaka institucija odgovorna za sprovođenje ovog Administrativno Uputstvo na lokalnom nivou. Obavezuje se da izveštava LAK o sprovedenim merama Monitorisanja Dečjeg Rada;</p> <p>2.2. Predsednik Lokalnog Akcionog Komiteta je dužan da jednom godišnje izvesti gradonačelnika odredjene opstine o sprovođenju ovog Administrativno Uputstvo.</p> <p style="text-align: center;">Član 9 Pregledavanje Liste Opasnih Oblika Dečjeg Rada</p> <p>1. Dopuna i izmena Liste opasnih oblika dečijeg rada, data kao Aneks ovog Administrativnog Uputstva, se inicua od strane KKPEDR;</p> <p>1.1. Lista opasnih oblika dečijeg rada pregledava se i dopunjuje svake godine;</p> <p>1.2. Dopuna i izmena liste opasnih oblika dečijeg rada ce se izvršiti od strane odredjenih organa , obuhvatajući predstavnike Ministarstva Rada i Socijalne</p>
---	---	--

<p>Punës dhe Mirëqenies Sociale, ministritë e tjera përkatëse të Qeverisë, organizatat e punëdhënësve dhe organizatat e të punësuarve.</p> <p>1.3. Fuqizimi i Listës së rishikuar bëhet me nënshkrimin e Ministrit të Punës dhe Mirëqenies Sociale, në emër të KKPEPF-së.</p> <p style="text-align: center;">Neni 10 Shfuqizimi</p> <p>Me hyrjen në fuqi të këtij Udhëzimit Administrativ, shfuqizohet Udhëzimi Administrativ nr.17/2008, për parandalimin dhe eliminimin e punëve më të rrezikshme për fëmijët në Kosovë.</p> <p style="text-align: center;">Neni 11 Hyrja në fuqi</p> <p>Ky Udhëzim Administrativ hyn në fuqi shtatë (7) ditë pas nënshkrimit nga Kryeministri i Republikës së Kosovës.</p> <p style="text-align: right;">Hashim THAÇI</p> <p style="text-align: center;">_____ Kryeministër i Republikës së Kosovës</p> <p style="text-align: right;">17.07.2013</p>	<p>ministries of the Government, organizations of employers and organizations of employees.</p> <p>1.3. Updated versions of HCL List will enter into force upon Decision of the Minister of Labour and Social Welfare, on behalf of KCPECL.</p> <p style="text-align: center;">Article 10 Abrogation</p> <p>Upon entry into force of this Administrative Instruction nr.17/2008, Prevention and Elimination of the most hazardous form of child Labour in Kosovo.</p> <p style="text-align: center;">Article 11 Entry into force</p> <p>This Administrative Instruction shall enter into force seven (7) days upon its signature by the Prime Minister of the Republic of Kosovo.</p> <p style="text-align: right;">Hashim THAÇI</p> <p style="text-align: center;">_____ Prime Minister of the Republic of Kosovo</p> <p style="text-align: right;">17.07.2013</p>	<p>Zastite, drugih odgovarajucih ministarstava Vlade, organizacija poslodavaca i organizacija zaposlenih.</p> <p>1.3. Osnaživanje pregledane Liste se vrsi potpisom Ministra Rada i Socijalne Zastite, u ime KKPEDR.</p> <p style="text-align: center;">Član 10 Ostaje van snage</p> <p>Prilikom stupanja na snazi ovog Administrativnog Upustva ,ostaje van snage Administrativno Upustvo br.17/2008, za sprecavanje i Eleminisanje najopasnih poslova za dece na Kosovu.</p> <p style="text-align: center;">Član 11 Stupanje na snagu</p> <p>Ova Administrativno Uputstvo stupa na snagu selam (7) dana nakon potpisivanja od strane Predsednika Vlade Republike Kosova.</p> <p style="text-align: right;">Hashim THAÇI</p> <p style="text-align: center;">_____ Premijer Republike Kosova</p> <p style="text-align: right;">17.07.2013</p>
--	--	--

Aneks 1: Lista e Aktiviteteve të përgjithshme dhe sektorëve me prioritet për t'u ndaluar

(A) Aktivitetet e përgjithshme për ndalim të menjëhershëm për fëmijët deri në moshën 18 vjeç përfshijnë:

- 1) Puna e natës, e cila sipas UA nr. 01/2012 ndalon punën e të rinjve prej orës 22 deri në 6 të mëngjesit. Për fëmijët që nuk kanë të themeluar marrëdhënie pune por janë të angazhuar në aktivitete të ndryshme që kanë për qëllim përfitim ekonomik, me prioritet ndalohet puna e natës ndërmjet orës 20:00 deri më 06:00;
- 2) Ngritja dhe bartja e kohëpaskohshme e peshave të rënda mbi 15 kg (M) dhe 10 kg (F);
- 3) Ngritja dhe bartja e vazhdueshme e peshave mbi 10 kg (M) dhe 5 kg (F);
- 5) Puna në thellësi, në sipërfaqe të tokës, në ujë dhe vende të mbyllura;
- 6) Puna në lartësi mbi 2 m;
- 7) Ekspozimi ndaj temperaturave ekstreme të larta apo të ulëta, ndaj zhurmës dhe dridhjes;
- 8) Ekspozimi ndaj substancave toksike, ku përfshihen:
  - Metalet dhe bashkëdyzimet e tyre:
    - Plumbi dhe komponimet e tij,
    - Zhiva si metal dhe në formë të avujve,
    - Mangani dhe mineralet e tij,
    - Zinku dhe komponimet e tij,
    - Kadmiumi si kadmium sulfid, kadmium sulfat dhe kadmium klorid,
    - Kromi në formë mineralesh,
    - Nikeli në formë të kripërave dhe në formë të avujve.
  - Gazrat toksike:
    - Klorig, flori, dioksidi i sulfurit, amonjaku, gazrat nitroze (NOx), fozgeni.
  - Gazrat asfiktike:
    - Monoksidi i karbonit, dioksidi i karbonit, azoti, metani, hidrogjeni sulfuror (H₂S), hidrogjeni cianor (HCN), arsen hidrogjeni (AsH₃).
  - Tretësit organik:
    - Hidrokarburet (alifatike dhe aromatike), derivatet halogjene të hidrokarbureve, alkoollet, etri, derivatet e glikolit estri, ketonet dhe të tjerët;
    - Hidrokarburet alifatike: Metani, etani, propani, butani;
    - Hidrokarburet aromatike: Benzeni, homologët e benzenit (tolueni, ksileni, stireni), fenoli;
    - Derivatet halogjene të hidrokarbureve: Tetraklormetani, kloroformi, vinilkloridi, metilenkloridi (diklormetani);
    - Derivatet amino dhe nitro të rendit aromatik: Anilina, nitrobenzeni, trinitrotolueni (TNT);
    - Derivatet e tjera të hidrokarbureve: disulfidi i karbonit CS₂;

- Pesticidet: Insekticidet, fungicidet, rodenticidet, akaricidet, nematocidet, herbicidet, baktericidet;
- Bashkëdyzimet organo-fosforike: pesticidet organo-fosforike: parationi, metil parationi, malationi, diazinomi, diptereksi, sistoksi, klortioni, tetraetilpirofosfati, etj.
- Pesticidet e grupit të hidrokarbureve të klorirume: heksalorani, toksafeni, gameksani, strobani, dhe diklordifenil trikloretani;
- Bashkëdyzimet organike të zhives: etilmerkurokloridi, etilmerkurfosfati, fenilmerkurorea, nefilmerkuroacetati, fenilmerkurobenzoati;
- Pesticidet e tjera: karbamatet, ditiokarbamatet, dipiridili, fosfidet, bashkëdyzimet e kumarines, dimitrofenoli, derivatet e imidazolit dhe triazolit;
- Plehrat artificial: plehrat azotik ku bëjnë pjesë: amonium nitrati, kalcium nitrati, natrium nitrati, kalcium cianamidi, amonium sulfati, amonium kloridi, tretja ujore e amoniakut, dicianamidi, etj.
- Plehrat fosforik: superfosfati, përzierja e kalium fosfatit dhe kalcium fosfatit, superfosfati i dyfishtë, superfosfati i amonizuar, amonium fosfati, kalcium metafosfati, etj.
- Plehrat e kaliumit: kalium fosfat, kalium klorid, kalium nitrat, kalium magnezium sulfat, kainiti, siliniti, kalium karbonati dhe karnoliti.

9) Ekspozimi ndaj substancave biologjike, përfshirë:

- Bacillus anthracis,
- Brucella abortua,
- Brucella capis,
- Brucella suis,
- Brucella melitensis,
- Burkholderia mallei (Pseudomonas mallei),
- Burkholderia pseudomallei (Pseudomonas psudomallei),
- Chlamydia psittaci (Chlamydia psittaci),
- Coxiella burnetii,
- Escherichia coli, tipet verocytotoksigenike (p.sh..O157:H7 ose O103),**
- Francisella tularensis (Type A),
- Mycobacterium africanum,
- Mycobacterium bovis, përveç bacillus Calmette-Guerin (BCG),
- Mycobacterium leprae,
- Mycobacterium microti, **
- Mycobacterium tuberculosis,
- Mycobacterium ulcerans,**
- Rickettsia akari,**
- Rickettsia Kanada,**

- Rickettsia conorii,
- Rickettsia montona,**
- Rickettsia prowazekii,
- Rickettsia rickettsii,
- Rickettsia tsutsugamushi,
- Rickettsia typhi,
- Salmonella typhi,**
- Shigella dysenteriae tipi 1,
- Yersinia pestis;

10) Ekspozimi ndaj radioaktivitetit;

11) Ekspozimi ndaj substancave kancerogjene, pluhurit dhe gazrave.

(B) Sektorët për ndalim të menjëhershëm për fëmijët deri në moshën 18 vjeç:

1) Bujqësia

- Puna në ujitje,
- Operimi me makina bujqësore,
- Puna me pesticide dhe spërkatja,
- Korrijet,
- Punë të rënda fizike në fusha dhe hapja e gropave për pyllëzim ose mbjellje të pemëve,
- Hapja e puseve,kanaleve
- Prerja e drunjëve dhe përpunimi i drurit,
- Puna në thertore dhe në industrinë e përpunimit të mishit,
- Gjuetia/ prshkataria
- Grumbullimi i frutave malorë dhe vjelja e pemëve,
- Puna në serrë,
- Puna në bletishtë.

Aktiviteti	Rreziku	Efektet në shëndetin e fëmijëve
Puna në ujitje	Rryma, uji i ftohte, infektimi	Lëndimet, infeksione akute, efektet afatgjata shëndetësore
Operimi me makina bujqësore.	Rrëzimi nga makina në lëvizje, ndeshja me objekte të tjera. Aksidentimi i të tjerëve.	Lëndimet fizike jo fatale, invaliditeti, lëndimet fatale.
Puna me pesticide dhe spërkatja.	Helmimi me pesticide, djegiet kimike.	Helmimet akute, efektet afatgjata në shëndet, djegiet.
Korrjet	Kontakti/thithja e pluhurit organik, kontaktet me alergjen, prerjet.	Sëmundjet alergjike respiratore, (astma dhe extrinsic allergic alveolitis), pneumonitë hipersensitive, reagime tjera alergjike, lëndime fizike, infeksione (sëmundjet infektive-zoonozat).
Punë të rënda fizike në fusha ⁴ dhe hapja e gropave për pyllëzim ose për mbjellje të pemëve.	Ngarkesa e madhe fizike dhe mendore, ekspozimi ndaj kushteve ekstreme atmosferike, orët e zgjatura të punës (mbi katër orë), prerjet.	Lëndime të muskujve dhe skeletit (deformimi i vertebrës, ndikimet në inde dhe muskuj), rraskapitja fizike dhe mendore.
Prerja e drunjve dhe përpunimi i drurit.	Operimi me makineri/pajisje të rrezikshme, bartja e peshave të rënda, terreni i rrezikshëm.	Lëndime fatale dhe jo fatale, gjymtimet.
Puna në thertore dhe në industrinë e përpunimit të mishit.	Rreziku nga kafshët që theren, rreziku nga mjetet që përdoren për therje, kontakti me agens biologjik, kontakti me agens kimik, bartja e peshave të rënda, trauma psikologjike.	Prerjet, lëndimet fizike jo fatale dhe fatale, infeksionet, helmimet, deformimi i vertebrës, efektet afatgjata në zhvillimin emocional.
Gjuetia, peshkataria.	Rreziku nga plagosjet, vrasjet, etj. Përdorimi i rrymës dhe dinamitit për peshkim.	Plagosjet, vrasja etj. Lëndimet plagosjet dhe pasojat me fatalitet.
Grumbullimi i frutave malorë dhe vjelja e pemëve	Terreni i papërshtatshëm, kafshimi nga gjarpërinjtë.	Lëndimet trupore, helmimet.
Shfrytëzimi i fëmijëve për kalim ilegal të kafshëve.	Kontrabandimi me mallra, trauma psikologjike.	Efektet afatgjata në zhvillimin emocional, lëndimet trupore.
Puna në serrë.	Temperaturat e larta, mbetjet e pesticideve, gazrat helmuese.	Helmimet, dehidrimi, alivanosja.
Puna në bletishtë	Thumbimi i bletëve, përdorimi i gazrave.	Alergjitë, helmimi.

2) Puna në rrugë

- bartja e peshave të rënda,
- pastrimi i parafangove të automjeteve në komunikacion,
- kërkimi i lëmoshës,
- Shitja e gjësendeve ushqimore, duhanit, etj.

Aktiviteti	Rreziku	Efektet në shëndetin e fëmijëve
Shitja e mallrave në rrugë.	Orët e zgjatura të punës (në këmbë/ecje), puna në orët e vona të natës, aktiviteti i sforcuar fizik, ekspozimi ndaj dhunës, ekspozimi ndaj temperaturave ekstreme të larta dhe të ulëta, niveli i lartë i përgjegjësisë, rrezik në përfshirjen e formave më të këqija të punës.	Lëndimet nga aksidentet, lëndimet nga sulmet fizike, shtatzënitë e padëshiruara, zhvillim i kufizuar njohës, raskapitje fizike dhe mendore.
Transportimi i mallrave me karrocë.	Udhëtimi në treg dhe prej tregut, bartja e peshave të rënda, ekspozimi ndaj dhunës, ekspozimi ndaj temperaturave ekstreme të larta dhe të ulëta, aktiviteti i sforcuar fizik.	Dëmtimi permanent i boshtit të kurrizit, lëndimet nga aksidentet në trafik, lëndimet nga sulmet fizike, zhvillim i kufizuar njohës dhe emocional.
Kërkimi i lëmoshës.	Ekspozimi ndaj temperaturave ekstreme të ulta dhe të larta, ambienti i papastër, ekspozimi ndaj sulmeve nga persona të tjerë dhe ndaj eksploatimit seksual, aksidentet në trafik, përjashtimi social, orët e gjata të punës, të ushqyerit e keq.	Sëmundje respiratore, lëndimet nga sulmet apo aksidentet, shtatzënitë e padëshiruara, trauma psikologjike, infeksionet, sëmundje të tjera me pasoja të përjetshme për shkak të kushteve ekstreme të papërshtatshme.
Pastrimi i parafangove të automjeteve në komunikacion.	Ekspozimi ndaj temperaturave ekstreme të ulta dhe të larta, goditja nga makinat në komunikacion, orët e zgjatura të punës (në këmbë/ecje), puna në orët e vona të natës, ekspozimi ndaj dhunës.	Lëndimet jofatale dhe fatale nga aksidentet.

3) Puna në ndërtimtari

Aktivitetet	Rreziku	Efektet në shëndetin e fëmijëve
Gërmimi i dheut, transportimi i peshave të rënda, sitja e rërës dhe çimentos, puna në skela, përpunimi i metaleve.	Ngritja e peshave të rënda, ekspozimi ndaj temperaturave të larta apo të ulëta, pluhurave, zhurmës dhe vibracionit, lartësia.	Lëndimet fizike, prerjet, rënja nga skelat, infeksionet e sistemit respirator, dëmtimi i sistemit kardiovaskular dhe i të dëgjuarit nga zhurmat e mëdha dhe vibrimet, deformimet e boshtit kurrizor.

4) Puna në deponi të mbeturinave

- Hulumtimi, grumbullimi dhe bartja e mbeturinave;

Aktiviteti	Rreziku	Efektet në shëndetin e fëmijëve
Hulumtimi dhe grumbullimi i mbeturinave në deponitë e mbeturinave apo në kontejnerë.	Kushtet e dobëta higjienike, shembjet e dheut, kontakti me agens biologjik dhe pluhura organike, tymi, kontakti me gjëra të mprehta, kontakti me gjëra/mjete të mprehta të infektuara, sulmet fizike nga grumbulluesit e tjerë, ekspozimi për orë të zgjatura ndaj temperaturave ekstreme të larta dhe të ulëta, përjashtimi social.	Lëndimet fizike dhe vdekja nga rrëshqitjet/shembjet e dheut, sëmundjet respiratore, prerjet, infeksionet e ndryshme, lëndimet e boshtit kurrizor, zhvillim i kufizuar njohës dhe emocional.
Bartja e materialit të grumbulluar në distanca të largëta.	Bartja e peshave të rënda.	Deformimet e boshtit kurrizor.

5) Puna në eksploatimin e pasurive natyrore, përfshirë:

- Gërmimet sipërfaqësore të thëngjillit, rërës dhe gurëve,
- Eksploatimi i thëngjillit, rërës dhe gurëve⁵.

Aktiviteti	Rreziku	Efektet në shëndetin e fëmijëve
Gërmimet sipërfaqësore të thëngjillit, rërës dhe gurëve.	Kontakti me mjete të mprehta, bartja e peshave të rënda, kontakti permanent me pluhurin e thëngjillit.	Prerjet, lëndimet, sëmundjet respiratore.
Eksploatimi i thëngjillit, rërës dhe gurëve.	Rrëshqitja dhe shembjet e dheut/gurëve, bartja	Lëndimet fizike dhe vdekja nga

	e peshave të rënda, rreziku nga lëndët eksplozive, kontakti permanent me pluhurin e thëngjillit.	rrëshqitjet/shëmbjet e dheut, prerjet, lëndimet nga eksplozimet, sëmundjet respiratore.
--	--	---

Annex 1: The list of hazardous generic activities and sectors to be banned as a matter of priority

(A) Generic activities for immediate prohibition for children under the age of 18 years include:

- 1) Night work, which according to AI No 01/2012 includes the period from 22 pm to 6 am. For children who have not have established working relationships but are engaged in economic activities , night work between 20:00 to 06:00 should be prohibited as a matter of priority;
- 2) Lifting up and carrying of weight over 15 kg intermittent work (male) - 10 kg intermittent work(female)

3) Lifting up and carrying of weight over 10 kg continuous work (M) and over 5 kg continuous work (female)

4) Work underground, under the water and in confined spaces

5) Work at heights of above 2 m;

6) Exposure to extremely high or low temperatures or against noises or trembling

8) Exposure to toxic substances, including:

• **Metals and their compounds:**

- Lead and its compounds,
- Mercury as metal and in the form of vapors,
- Manganese and its minerals,
- Zinc and its compounds,
- Cadmium as cadmium supplied, cadmium sulfate and cadmium chloride,
- Chromium in the form of minerals,
- Nickel in the form of salts and in the form of vapors.

• **Toxic gases:**

- Chlorine, gold, sulfur dioxide, ammonia gases nitrogen (NO_x), phosgene.

• **Gases asphaltic:**

- Carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen, methane, hydrogen sulfur (H₂S),
Ciano hydrogen (HCN), arsine hydrogen (AsH₃).

• **Organic solvents:**

- Hydrocarbons (aliphatic and aromatic), halogenated derivatives of hydrocarbons, alcohols, extra derivatives glycolic Entire, ketenes' and others;
- Aliphatic hydrocarbons: methane, ethane, propane, butane;
- Aromatic hydrocarbons: benzene, benzene homologues (toluene skyline styrene) phenol;
- Derivatives halogenated hydrocarbons: Tetraklormetani, chloroform, vinilkloridi metilenkloridi (diklormetani);

▪ **Derivatives amino and nitro order fragrant: aniline, nitrobenzene, trinitrotoluene (TNT);**

- Other derivatives of hydrocarbons: carbon disulfide CS₂;
- Pesticides: Insecticides, fungicides, rodenticides, acaricide, nematocides, herbicides, bactericidal;
- Preparations organ-phosphorus: organ-phosphorus pesticides: parathion, methyl parathion, melatonin, diazinomi, diptereksi, sistoksi, klortioni, tetraetilpirofosfati, etc..
- Pesticides hydrocarbon group klorirume: heksalorani, toksafeni, gameksani, strobe, and diklordifenil trikloretani;
- Organic compounds of mercury: etilmerkurloridi, etilmerkurfosfati, fenilmerkurea, nefilmerkur acetate, fenilmerkurbenzoati;

• Pesticides and other: karbamatet, ditiokarbamatet, dipiridili, phosphate preparations submarines, dimitrofenoli, derivatives imidazolit and triazolit;

• artificial fertilizers: nitrogen fertilizers which include: ammonium nitrate, calcium nitrate, sodium nitrate, calcium Cyanamid, ammonium sulfate, ammonium chloride, aqueous dissolution ammonia, dicianamidi, etc..

• Phosphoric Fertilizers: superphosphate, a mixture of potassium phosphate and calcium phosphate, double superphosphate, superphosphate amonizuar, ammonium phosphate, calcium metafosfati, etc..

• Potassium fertilizers: potassium phosphate, potassium chloride, potassium nitrate, potassium magnesium sulphate, kainite, salinity potassium

carbonate and karyolitic.

9) Exposure to biological substances, including:

- Bacillus anthracis,
- Bracelet aborted,
- Bracelet capes,
- Bracelet suits,
- Bracelet melitensis,
- Burkholder mallet (Pseudomonas mallet)
- Burkholder pseudomallei (Pseudomonas psudomallei),
- Chlamydomphila pistachio (Chlamydia pistachio),
- Coxiella brunette,
- Escherichia coli, type's verocytotoksigenike (e.g. O157: H7 or O103) **
- Francisella tularensis (Type A),
- Mycobacterium africanum,
- Mycobacterium BOVIS, except Bacillus Chalmette-Guerin (BCG),
- Mycobacterium leprous,
- Mycobacterium microtone, **
- Mycobacterium tuberculosis,
- Mycobacterium ulcerous **
- Rickets aquaria, **
- Rickets Canada, **
- Rickets koori,
- Rickets monotone, **
- Rickets prowazekii,
- Rickets rickets,
- Rickets tsutsugamushi,
- Rickets typhoid,
- Salmonella typhus, **
- Shigella dysenteries type 1,
- Yesinia pasties.

10) Exposure to radioactive substances;

11) Exposure to carcinogenic substances, dust and gases.

(B) Hazardous sectors for immediate prohibition for children under the age of 18 years include:

1) Agriculture

- Work on irrigation ,
- Operation with agriculture machinery,
- Work with pesticides and spraying,
- Work on harvesting-threshing,
- Heavy physical work in the fields and opening holes for afforestation or planting of trees,
- Wood cutting and wood processing
- Working in a slaughterhouse and meat processing industry,
- Hunting,
- Collection of forest fruits and harvesting of trees,
- Work in the greenhouse,
- Work in been farms.

Activity	Risk	The effects in children's health
Work on irrigation	Electricity, cold water, infection	Injuries, acute infections, long term effects on health
Operation with agriculture machinery.	Falling from moving cars, the game with other objects. Injury to others	Non-fatal physical injuries, disability, fatal injuries.
Work with pesticides and spraying.	Pesticide poisoning, chemical burns.	Acute poisoning, long-term effects on health, burns.

Harvest.	Contact / absorption of organic dust, contact with the allergen, logging.	Respiratory allergic diseases (asthma and extrinsic allergic alveolitis), hypersensitive pneumonias, other allergic reactions, physical injuries, infections (infectious diseases zoonoses).
Heavy physical work in the fields and opening holes for forestation or planting trees.	Loads of great physical and mental health, exposure to extreme weather conditions, long working hours (over four hours), and logging.	And skeletal muscle injury (deformation self doing, impact and muscle tissue), physical and mental exhaustion.
Cutting of trees and wood processing.	The operation of machinery / equipment dangerous, carrying heavy weights, dangerous terrain.	Fatal and non-fatal injuries, mutilations.
Work in slaughterhouses and meat processing industry.	Risk of slaughtered animals, the risk of the tools that are used for food, contact with biological agents, contact with chemical agents, carrying heavy weights, psychological trauma.	Logging, non-fatal and fatal physical injuries, infections, poisoning, deformation vertebrae, long-term effects on emotional development.
Hunting, fishing.	The risk of injuries, deaths, etc.. The use of electricity and dynamite fishing.	Injuries, murder etc.. Injuries injury and fatal consequences.
Collection of forest fruits and harvesting of trees.	Terrain, bitten by snakes.	Bodily injury, poisoning.
Use of children for illegal	Smuggling of goods,	Long-term effects on the

trafficking of animals.	psychological trauma.	emotional, bodily injury.
Work in the greenhouse	High temperatures, pesticides, toxic gases.	Poisoning, dehydration, swooned.
Work on beekeeping.	Bee sting, the use of gas.	Allergies, poisoning.

2) Work in the streets

- Goods loading,
- Vehicles fenders cleaning in traffic,
- Goods transportation with hand barrow
- Begging,
- Selling small items, tobacco, etc.

Activity	Risk	The effects in children's health
Selling small items on the street.	Long hours of work (walking / hiking), work late at night, fetched physical activity, exposure to violence, exposure to extreme high and low temperatures, high levels of responsibility, including risk forms worst job.	Injuries from accidents, injuries from physical attacks, unwanted pregnancies, limited cognitive development, physical and mental exhaustion.
Transportation of goods with hand barrow	Travelling in the market and from the market, carrying heavy weights, exposure to violence, and exposure to extreme high and low temperatures, physical activity fetched.	Permanent damage of spinal cord injuries in traffic accidents, injuries from physical attacks, limited cognitive and emotional development.

Begging.	Exposure to extreme low and high temperatures, unclean environment, exposure to attacks by others and against sexual exploitation, traffic accidents, social exclusion, work long hours, bad nutrition.	Respiratory disease, injuries from assaults and accidents, unwanted pregnancies, psychological trauma, infections, and other diseases with eternal consequences for inappropriate due to extreme conditions.
Vehicles fenders cleaning in traffic	Exposure to extreme low and high temperatures, shock from cars in traffic, working long hours (walking / hiking), work late at night, exposure to violence.	Non-fatal injuries and fatal accidents.

3. Construction

Activity	Risk	The effects in children's health
Soil excavation, transportation of heavy weights, sand and cement sifting, scaffolding, metal processing.	Raising heavy weights, exposure to high or low temperatures, dust, noise and vibration, altitude.	Physical injuries, cuts, depressions from scaffolds, respiratory system infections, cardiovascular system damage and hearing from excessive noise and vibration, deformation of the spinal cord.

3) Work with dumped materials

- Digging, gathering and haul of hazardous dumped materials ;

Activity	Risk	The effects in children's health
Digging and collection of dumped materials in dumpsites or in containers.	Poor hygienic conditions, demolition of soil, contact with biological agent and organic powders, smoke, contact with sharp things, contact with things / contaminated sharp tools, physical attacks from other collectors, for hours exposure to extreme temperatures high and low social exclusion.	Physical injury and death / demolition of landslides, respiratory diseases, cuts, various infections, spinal cord injuries, limited cognitive and emotional development.
Transportation of collected dumped material over long distances.	Carrying heavy weights.	Malformations of the spinal cord.

4) Work on the exploitation of natural resources, including.

- Digging coal surface, sand and stones.
- Exploitation of coal, sand and stones.

Activity	Risk	The effects in children's health

Surface excavation of coal, sand and stones.	Contact with sharp tools, carrying heavy weights, permanent contact with coal dust.	Cuts, injuries, respiratory diseases.
Exploitation of coal, sand and stones.	Slides and demolition of the soil / rock, carrying heavy weights, the risk of explosive materials, and permanent contact with coal dust.	Physical injury and death from landslides / soil contusions, cuts, injuries from explosions, respiratory diseases.

Aneks 1: Lista opštih aktivnosti i sektora, sa prioriteto za zabranu

A. Opšte aktivnosti za neposrednu zabranu za decu do 18 godina obuhvataju :

1) Noćni rad, koji se prema AU 01/2012 zabranjuje za mlade, od 22 sata uveče do 6 časova ujutro. Za decu koja nisu osnovala radni odnos, ali su angažovana u ekonomskim aktivnostima sa prioriteto se zabranjuje nični rad između 20:00 i 06:00 casova ;

2) Dizanje i **povremeno** nošenje tereta preko 15 kg za (M) i preko 10 kg za (Z)

3) Dizanje i **trajno** nošenje tereta iznad 10 kg za (M) i 5 kg za (Z)

5) Rad u dubini, ispod površine zemlje, pod vodom i zatvorenim mestima;

6) Rad na visini preko 2 m;

7) Izloženost ekstremno niskim ili visokim temperaturama, buci i vibracijama;

8) Izloženost toksičnim supstancama, uključujući:

- Metale i njihove preparate (olovo i njegove komponente)
  - Ziva kao metal i u obliku para,
  - Mangan i njegovi minerali,
  - Cink i njegova jedinjenja,
  - Kadmijuma kao kadmijuma sulfida, kadmijum sulfata i kadmijum-hlorid,

- Hrom u obliku minerala,
- Nikal u obliku soli i u obliku para.
  - Toksični gasovi
- (hlor, fluor, sumpor dioksid, amonijak, nitroze gasova (NO_x), fozgen).
  - Asfiktiktni Gasovi (ugljen-monoksid, ugljen-dioksid, azot, metan, vodonik sumpora (H₂S), vodonik cianor (HCN), Arsen vodonik (AsH₃).
  - Organski rastvarači:
- Ugljovodonici (nearomatični i aromatični), halogeni derivati ugljovodonika, alkohola etri, derivati glikolit Estri, ketoni i drug
- Nearomatični ugljovodonici: metan, etan, propan, butan
- Aromatični ugljovodonici: benzena, homoloji benzena Tolueni, Ksileni, stiren), fenol
- Halogenovani derivati ugljovodonici: Tetraklormetan, hloroform, Vinilhlorid Metilhloridi (diklormetan)'
- Amino i nitro derivati mirisni: anilin, Nitrobenzeni, Trinitrotoluen (TNT).
- Ostali derivati ugljovodonika : carbon disulfidi CS₂ ;
- Pesticidi : insekticidi, fungicidi , rodenticidi, akaricid , nematocidi , herbicidi , baktericidno
- Organsko fosforna jedinjenja: organofosforični pesticidi (parationi , metil parationi, malationi, diazinomi, diptereksi, sistoksi klortioni , tetraetilpirofosfati).
- Pesticidi grupa ugljovodonika klorirume (heksaloran , toksafen, gameksan, strobani i diklordifenil trikloretan).
- Organična jedinjenja žive (etilmerkurchlorid , etilmerkurfosfat, fenilmerkurea, nefilmerkur acetat, fenilmerkurbenzoati).
- Drugi pesticidi (karbamati, ditiokarbamati, dipiridil, fosfidi, preparati kumarini , dimitrofenol , derivati imidazola i triazola).
- Veštačka đubriva (azotna đubriva u kojem su: Amonijum nitrat, kalcijum nitrat, natrijum-nitrat, kalcijum , amonijum sulfat cianamidi , amonijum -hlorid, vodenih amonijaka probavu , dicianamidi).
- Fosforna đubriva (superfosfata ,mešavina kalijum -fosfata i kalcijum fosfata , dva superfosfata , superfosfata amonizuar , amonijum fosfat , kalcijum metafosfati).
- Kalijum đubriva (kalijum fosfat, kalijum hlorid , kalijum -nitrat , kalijum magnezijum -sulfat, kainiti , siliniti , kalijum karbonat i karnoliti)

9) Izlaganje prema bioloških agensima, uključujući:

- Bacillus anthracis
- Brucella abortus
- Brucella canis
- Brucella suis
- Brucella melintensis
- Burkholder mallei (Pseudomonas mallei).
- Burkholder pseudomallei (Pseudomonas psudomallei).
- Chlamidophila psittaci (Hlamidija psittaci).

- Cokiella burnetii.
- Escherichia coli, vrste verocitotoksigenike (npr. O157: H7 i O103). **
- Francisella tularensis (Tip)
- Micobacterium africanum.
- Micobacterium bovis, osim Bacillus Calmette-Guerin (BCG).
- Micobacterium leprae.
- Micobacterium microti. **
- Micobacterium tuberculosis.
- Micobacterium ulcerans. **
- Rickettsia Akari. **
- Rickettsia Kanada. **
- Rickettsia conorii.
- Rickettsia montana. **
- Rickettsia proeazekii.
- Rickettsia rickettsii.
- Rickettsia tsutsugamushi.
- Rickettsia tphi.
- Salmonela tphi. **
- Šigela disenteriae tip 1
- Yersinia pestis

10) Izloženost zračenju;

11) Izloženost prema kancerogenim materijama, prašini i gasovima

B. Sektori za neposrednu zabranu rada za decu mlađu od 18 godina

- 1) Poljoprivreda
  - Rad na navodnjavanju,
  - Operiranje sa poljoprivrednim mašinama,
  - Rad sa pesticidima i prskanje,
  - Žetva,
  - Teški fizički rad u polju i otvaranje rupa za pošumljavanje ili sadnju drveća,
  - Kopanje Bunara i kanala
  - Seča drva i obrada drveta
  - Rad u klanici i industriji za preradjivanje mesa,

- Lov/ribolov
- Sakupljanje shumskog voca i berba voca
- Rad u staklenicima,
- Rad u pcelarstvu

Aktivnost	Opasnost	Uticaj na zdravlje dece
Rad na navodnjavanju	Struja, prehlada, infekcija	Fizičke povrede, prehlada, dugoročni efekti na zdravlje
Upravljanje sa poljoprivrednim mašinama	Pad sa vozila u pokretu,sudaranje sa drugim objektima Povredjivanje drugih	Ne fatalne fizičke povrede , invalidnosti , fatalne povrede
Rad i prskanje sa pesticidima	Trovanja Pesticidima Hemijske opekotine	Akutna trovanja , dugoročni efekti na zdravlje , opekotine
Vršidbe	Kontakti /udisanje organske prašine Kontakti sa alergentima , Posekotine	Respiratorne alergijske bolesti (astma i extritic alergic aleolitis) , pneumonit hipersensitiv , drugi alergijske reakcije, fizičke povrede, infekcije (infektivne bolesti zoonoze)
Teški fizički radoni na poljima Kopanje rupa za pošumljavanje i sadnju voća	Veliki fizička i mentalna opterećenost, izlaganje ekstremnim vremenskim uslovima, produženo radno vreme (vise od cetiri casa) posekotine	Povreda mišića i skeleta, (deformacija vertebre, uticaj na tkivo i misice) Fizička iscrpljenost, posekotine
Seča drveća i obrada drveta	Upravljanje sa masinerijom/ opasnom opremom, nošenje teškog tereta, opasan teren	Ne fatalne i fatalne povrede sakacenja
Rad u klanicama i industriji za preradu mesa	Opasnost od životinja za klanje, rizik od opreme koja se koriste za klanje, kontakt sa biološkim agensima,kontakt sa hemijskim agensima nošenje teškog tereta	Posektine, ne- fatalne i fatalne fizičke povrede,infekcije ,trovanja , Deformacija vertebre Dugoročni efekti na emotivni razvoj

	Psihološka trauma	
Lov ribolov	Opasnost od povreda, ubistva , itd Upotreba struje i dinamita za ribolov.	Ranjavanje, ubistvo(smrt), itd Povreda,ranjavanje i fatalne posledice
Prikupljanje i branje sumski plodova i berba voća	Telesne povrede Ujedi zmija	Telesne povrede <u>trovanje</u>
Koriscenje dece za ilegalno deportovanje zivotinja	Kontrabandiranje robe Psiholoske traume	<u>Trajni efekti na emotivni razvoj</u> telesne povrede
Rad u staklenicima	Visoke temperature Ostatci pesticida otrovni gasovi	Trovanja dehidracija onesvescavanje
Rad u pčelarstvu	Ubod žaokom pčele Upotreba gasova	Alergije Trovanje

2) Rad na ulici :

- Nosenje teshkih tereta
- Čišćenje šoferšajbni vozila u saobraćaju.
- Prosjacenje
- Prodaja prehrambenih proizvoda,duvana i dr.

Aktivnost	Opasnost	Uticaj na zdravlje dece
-----------	----------	-------------------------

<p><u>Prodaja robe na ulici</u></p>	<p>Produženo radno vreme (stojeci /hohajuci) rad u kasnim noćnim satima, naporna fizika aktivnost, izloženost nasilju , Izlaganje ekstremno visokim i niskim temperaturama, visok nivo odgovornosti, rizik od obuhvatanja u najgorim oblicima rad</p>	<p>Povrede od nesraca povrede od fizickih napada, neželjena trudnoća ograniceno razvijanje znajna , fizička i mentalna iscrpljenost</p>
<p>Prevoz robe sa kolicima</p>	<p>Putanja do pijace i od pijaca nošenje teških tereta, izlaganje nasilju, izlaganje ekstremno visokim i niskim temperaturama, naporna fizika aktivnost</p>	<p>Trajno oštećenje kicmenog stuba, povrede u saobračajnim nesrecama, povrede od fizičkih napada, ograničeni kognitivni i emocionalni razvoj</p>
<p>Prosjačenje</p>	<p>Izlaganje ekstremno visokim i niskim temperaturama, prljavo okruženje, izlaganje napadu od drugih soba i seksualnom nasilju, saobraćajne nesrece, socjalno isključenje, produzeno radno vreme, neuhranjenost</p>	<p>Respiratorne bolesti Povrede od fizičkih napada ili nesreca, psihicke traume, infekcije, druge bolesti sa dugoročnim posledicama zbog ekstremno neodgovarajucih uslova</p>

Čišćenje šofer šoferšajbni vozila u saobraćaju	Izlaganje ekstremno visokim i niskim temperaturama, udari od automobila u saobraćaju, produženo radno vreme(stojeci/ u pokretu), rad u kasnim noćnim satima Izlaganje nasilju	Nefatalne i fatalne povrede od nesreća ,
--	---	--

3) Rad u građevinarstvu

Aktivnost	Opasnosti	Uticaj na zdravlje dece
Iskopavanje zemljišta Prevoz teškog tereta Prečišćavanje peska i cementa Rad na skeli Obrada metala.	Dizanje teških tereta, Izlaganje visokim ili niskim temperaturama , prašini , buci i vibracijama. visina	Fizicke povrede, posekotine, padovi sa skela , infekcije respiratornog (disajnog) sistema , oštećenja kardiovaskularnog sistema i oštećenja sluha od prekomerne buke i vibracija , deformacija kičmenog stuba ,

4) Rad na deponiji otpadaka

Pretraga, prikupljenje i nošenje otpada

Aktivnost	Opasnost	Uticaj na zdravlje dece
Pretraga i prikupljenje otpada u otpadnim deponijama	Loši higijenski uslovi, obrusavanje zemlje, Kontakt sa biološkim agensima i organskim prahovima. dimom, Dodir sa oštrim predmetima	Fizičke povrede i smrt od klizišta / obrusavanje zemljišta, respiratorne bolesti, posekotine, razni infekcije, povrede kičmenog

ili kontenjerima	dodir sa oshtrim/zarazenim stvarima, fizički napadi od drugih prikupljača, izloženost produženo vreme na ekstremno visokim i niskim temperaturama, socijalna isključenost	stuba, ograničeni kognitivni i emocionalni razvoj
Prenos prikupljenog materijala na duge razdaljine	Nošenje teških tereta	Deformacije kičme

5) Rad na eksploataciju prirodnih resursa, uključujući :

- Površinsko iskopavanje uglja, peska i kamena;
- Eksploatacija uglja, peska i kamena⁶

Aktivnosti	Opasnosti	Uticaj na zdravlje dece
Površinsko iskopavanje uglja, peska i kamena	Kontakt sa oštrim predmetima Nošenje teskog tereta, stalni kontakt sa ugljenom prasinom	Posekotine , povrede , respiratorne bolesti
Eksploatacija uglja, peska i kamena	Klizanje i obrusavanje zemljišta / kamena, nošenje teskog tereta, opasnost od eksplozivnih materijala, stalni kontakt sa prasinom uglja	Fizičke povrede i smrti od klizišta / obrusavanjazeljista , posekotine, povrede od eksplozicija , respiratorna oboljenja